

De l'autor de *La llebre amb ulls d'ambre*

Edmund de Waal

L'or blanc

EDMUND DE WAAL

L'or blanc

Traducció de Marc Rubió i Esther Roig

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *The White Road*
© Edmund de Waal 2015

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917021970 / 932720447).
Tots els drets reservats.

Primera edició: març del 2016

© de la traducció: Marc Rubió i Esther Roig Giménez, 2016

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@edicions62.cat
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Víctor Igual
Aragó, 390. 08013 Barcelona
Imprès Liberduplex

DIPÒSIT LEGAL: B. 3208-2016
ISBN: 978-84-297-7498-6

TAULA

Pròleg. Jingdezhen - Venècia - Dublín.....	15
--	----

PRIMERA PART

Jingdezhen

1. Sobre fragments.....	41
2. Ho sento.....	48
3. Mont Kao-ling.....	55
4. Fer, decorar, esmaltar i coure.....	63
5. Com fer atuells grossos.....	71
6. Obligacions.....	77
7. Fàbrica 72.....	80
8. Imitació, frau, falsificació.....	91
9. Deu mil coses.....	98
10. La gerra de barret de monjo.....	103
11. Ho he llegit tot. Ho entenc. Continuí.....	115
12. Punt de partida.....	121
13. Homes de negre.....	131
14. El joc de te de l'emperador.....	138

SEGONA PART
Versalles - Dresden

15. Les últimes notícies de la Xina.....	143
16. El pavelló de porcellana.....	152
17. Color crema, província i opac	157
18. Òptica.....	162
19. El primer mode de la formació	169
20. Regals i promeses i títols	176
21. La barreja de les coses	183
22. Un camí, una vocació	191
23. Extraordinàriament encuriósit	201
24. No hi ha or.....	206
25. «El doble i fins i tot el triple d'esforç»	210
26. Promeses, promeses.....	220
27. Mig translúcida i blanca com la llet, com un narcís	223
28. La invenció de la porcellana saxona	231
29. Habitacions de porcellana, ciutats de porcellana..	236
30. 1719.....	247

TERCERA PART
Plymouth

31. El naixement de la porcellana anglesa.....	253
32. Tres escúpols fan un dracma	256
33. Un quàquer! Un quàquer! Un rull!.....	260
34. Una pluja més forta	264
35. Recorrent el territori	267
36. Xílings, còdols o botons	271
37. Cartes edificants i curioses	273
38. Es taca fàcilment amb l'ús	279
39. Terra xinesa	283
40. Un fragment, que, amb permís, de vegades trencava	286

41. Silencis	288
42. Tregonning Hill	291
43. Més brillant en objectes blancs	297
44. Pensaments de blancor	301

QUARTA PART

Mont Ayoree - Etruria - Cornualla

45. Una idea de porcellana perfecta	305
46. Mont Ayoree	310
47. C.F.	320
48. De l'anglesitat	324
49. Finals, començaments.....	332
50. Una especificació enginyosa.....	338
51. Elegia de Gray	344
52. Un viatge a Cornualla.....	346
53. Idees referents a emigració.....	350
54. Un viatge per carretera.....	358
55. 1790.....	367

CINQUENA PART

Londres - Jingdezhen - Dachau

56. Senyals i meravelles	377
57. 1919.....	381
58. Mà d'obra roja	387
59. Terra brillant, terra incendiada.....	391
60. Quina blancor, quin candor	395
61. Allach	407
62. Falsa vela	415
63. Correcte en orientació.....	422
64. Un altre testimoni.....	427
65. La Boehm Porcelain Co. de Trenton, Nova Jersey	431

CODA
Londres - Nova York - Londres

66. Canvi d'alè	435
Més lectures	443
Llista d'il·lustracions.....	445
Agraïments.....	449

SOBRE FRAGMENTS

Sembla que faci hores que la ciutat bull d'activitat. Són les sis del matí i les parades estan plantades, les síndries disposades en piràmides, l'home que arregla bicicletes assegut al costat de la caixa d'eines. Els carrers són un remolí de bicicletes i grups de gent. El venedor de carpes, amb una caixa de poliestirè al darrere del ciclomotor, ens talla, gira i renega exageradament. Deixem enrere la ciutat polsegosa en direcció nord, cap a les muntanyes, més enllà dels carrerons encabits entre parets de maons altes i enormes, fàbriques amb les finestres obertes, escombraries. El dia és gris i augura una calor grisa i pesant.

El cotxe gira per agafar la nova autopista, després l'antiga carretera i després l'antic camí que s'enfila entre dues cases de camp. Totes dues són de tres plantes, amb teulada de dos aiguavessos. La de l'esquerra té un pòrtic sostingut per columnes corínties daurades.

¿Quan es van fer rics els camperols a la Xina?

L'arròs dels camps és tendre. Pugem fins a aturar-nos davant d'una altra casa, una casa moderna a mig construir, mig estucada sobre maons xinesos prims, graners antics, situada entre uns quants arbres. Hi ha un cotxe destrossat sobre uns blocs de formigó. Som a una altura d'un o dos cen-

tenars de metres a la falda d'un turó, els bambús arriben fins a la cresta, més enllà una muntanya, camps cultivats amb poc entusiasme sota nostre. Hi ha un petit llac, un declivi fangós envoltat de joncs.

Una dona surt a la porta i ens crida i la meva guia li explica a crits que sóc arqueòleg, un investigador, legal.

I sota les rodes del nostre cotxe, entre les herbes, hi ha caixes refractàries trencades, marrons i negres, atuell de terrissa tosca amb les parets altes, mig pam d'amplada. I fragments, mitges llunes blanques enmig de la terra vermella. Recullo el primer i és la base d'una copa de vi del segle XII, un peu estret i ben fet que sosté un bol dentat, d'un polze d'amplada. És increïblement prima. I no és pas blanca, sinó d'un celadont blavós difuminat, amb una xarxa d'esquerdes marrons, tacada per centenars d'anys de contacte amb aquesta terra.

Aquest és el meu moment Grial, i sostinc la copa amb gest reverencial i elles es riuen de mi amb la meva epifania ridícula, perquè a partir d'aquí el turó està ple de fragments, el paisatge d'una trencadissa, un repertori exhaustiu d'atuell que han sortit defectuosos. No és un munt de runa, descuidada i discreta: és tot un paisatge de porcellana.

M'ajupo i recullo un fragment, i aquest té la base massa prima i s'ha bombat i recargolat com una noia de l'Art Nouveau. I aquest altre preciós fragment de color de palla té tot d'esquerdes en una bombolla d'aire que ha explotat durant la cocció. I aquesta concatenació d'argila són tres caixes refractàries que comprimeixen tres bols blancs, una cocció que ha pujat massa, massa de pressa, massa estona, i ha deixat aquesta petita mostra de geologia ferotge.

I vés a saber què va passar aquí. Hi ha una clapa de bols trencats de color d'oliva, entre unes ortigues molt altes, que sembla l'escenari d'un crim.

La pluja de l'estiu ha deixat la terra tan tova que cada pas

Una caixa refractària amb un fragment de porcellana,
Jingdezhen, 2012.

deixa al descobert la vora d'un gerro, un peu rodó, el centre
d'un bol de celadont fosc i decorat amb un pentinat, l'esbós
d'una peònia atrapada en remolins d'esmalt.

Agafó aquest fragment, ressegueixo el dibuix amb el dit índex; per fer-lo necessites notar quan l'argila és tova com el cuir, de manera que hi ha una incisió entre el pentinat i el bol. Si és massa tova s'encalla. Si és massa dura rellisca. O el bol es trenca. És tota aquesta exactitud i tot aquest excés en un mateix lloc el que fa que el temps desaparegui per a mi. Aquest bol el conec, penso, va estar un minut al torn, potser menys, i al cap de poques hores d'un matí com aquest ja s'havia assecat, a punt per afinar-lo. Devia ser un dels molts que hi havia sobre una fusta, devia passar a mans del decorador i devia quedar enllestit cap al migdia.

Piquem amb els bastons entre la vegetació per si hi ha serps i torno a llançar els fragments al vessant del turó en un moment de connexió exultant i deu minuts després haig d'intentar trobar el meu tros de copa de vi del segle XII per comprovar quant pesa. Però això va més enllà de cap comprovació. La magnitud de tot plegat em sobrepassa.

Aquest lloc és un dels centenars que hi ha en aquests turons, no és cap centre de forns destacat, és insignificant per a la història de l'art, no documentat, conegut pels camperols que devien haver-se de desempallegar dels residus, els fragments que han de treure amb una pala per netejar els camps i plantar-hi mongetes, i, més recentment, conegut per l'oportunista ocasional que s'enfronta a la vella de la casa i excava i busca tresors per revendre'ls després al mercat del dilluns a la ciutat, a vint quilòmetres d'aquí.

II

Fa tres-cents anys hi devia haver un parell de dotzenes de terrissaires al vessant d'aquest turó, enfangat a l'hivern, ple de tàvecs un matí de mitjans d'estiu com aquest, de serps en qualsevol estació. Fa temps que els forns van desaparèixer, i

els maons s'han reutilitzat per construir un cobert o un corral, s'han trossejat per als fonaments o l'erosió els ha tornat a la terra, però aquests vessants devien ser bons per construir-hi, i el bambú i aquestes herbes llargues i planes es devien tallar per empaquetar les peces acabades i transportar-les cap al riu, fins a les barques que les portaven a la ciutat.

I les peces que sortien malament devien tirar-les per sobre l'espatlla des de la boca del forn mateix, en el moment d'obrir-lo, i es devien anar acumulant una temporada rere l'altra entre les pedres i la terra movedissa durant les pluges de primavera. Tants milers i milers d'atuells que no han funcionat, totes les caixes refractàries que s'esquerden i s'han de tornar a fer, tots els bols de te que es corben, unes quantes hores més d'apilar-los, una altra part del dia perduda. Els terrissaires devien cobrar per les peces acabades, devien cobrar a preu fet. «Els atuells cobreixen fins a l'última polzada d'espai davant de la porta», escriu un poeta fa 1.000 anys, «Però no hi ha ni una sola teula a la teulada / Mentre que a les mansions dels que no toquen mai l'argila / Les teules s'encavalquen atapeïdes com les escates d'un peix».

Això contesta la meva pregunta de com et pots guanyar la vida quan les coses van tan malament tan sovint. Treballes encara més. Fas més, i després una mica més.

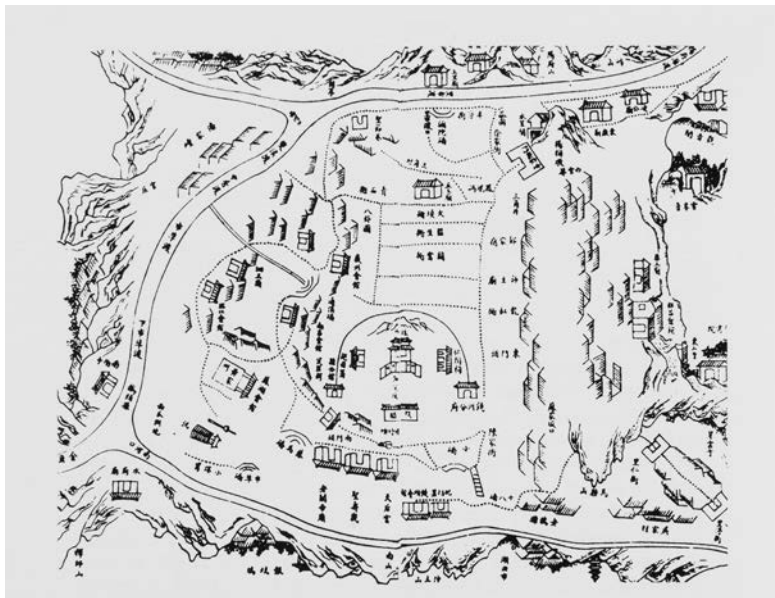
III

Si des d'aquí miro cap al sud el fons de la vall, distingeixo el riu, uns cent cinquanta metres d'amplada, que travessa la ciutat, fluïnt des del nord en direcció al Iang-Tsé. Hi desemboquen afluents, que serpentejen turons avall. Darrere meu, a cinquanta quilòmetres de distància, hi ha els turons que formen la muntanya de Kao-ling i hi ha muntanyes en totes

direccions. Els boscos són una taca densa color verd negre. Veig l'autopista, però l'única cosa que sento és la brisa entre els bambús i els grills entre les herbes altes.

M'he mirat tots els mapes. N'hi ha de xinesos del segle XVII, esquemàtics, que mostren la situació de les cases, els forns i els rius. Hi ha els mapes dels jesuïtes d'un segle després, els primers intents tenaços de fer entendre el país a Occident, i després hi ha els mapes estranyament anèmics dels llibres de l'arqueologia de la zona —les variants dels noms posades esperançadorament en turons i rius.

Un dels meus favorits és del 1937, quan el senyor A. D. Brankston, un jove anglès, va pujar aquests turons i va esbossar un mapa a una escala en què «dos centímetres i mig equivalen més o menys a cinc quilòmetres», i on uns bols petits i irregulars representaven els llocs on hi havia forns. En els

Mapa de Jingdezhen, extret del *Tao Lu*, 1815.

seus mapes hi ha gran buits a causa dels rumors de vandalisme. Brankston fa que aquest paisatge sembli Hampshire.

Però no hi ha res que m'hagi preparat per a això. És un bonic trencaclosques de paisatge. Davant meu es despleguen terra, boscos, aigua i pobles. I d'alguna manera, persones i casualitats, ofici i gust es van combinar per fer d'això el centre mundial de la porcellana.

Tinc un pla. Vull pujar la muntanya i seguir l'antiga ruta que feien les matèries primeres de la porcellana fins a la ciutat.